

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Ontvangen: 24-5-2023

2023/022--

Vrije Universiteit Amsterdam
het College van Bestuur
De Boelelaan 1105
1081 HV AMSTERDAM

**Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering**
Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
38581793

Bijlagen
1

Datum 23 mei 2023

Betreft Besluit macrodoelmatigheid wo-bacheloropleiding Sociale Economie

*Als u belang hebt bij dit besluit,
dan kunt u hiertegen binnen 6
weken, gerekend vanaf de
verzenddatum, bezwaar maken.
Stuur uw bezwaarschrift naar
DUO, Postbus 30205, 2500 GE
Den Haag. U kunt uw bezwaar
ook digitaal indienen op
www.bezwaarschriftenocw.nl.*

Geacht bestuur,

Met de brief van 30 maart 2023, door de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs (hierna: CDHO) ontvangen op 31 maart 2023, hebt u mij het voornemen voorgelegd om de wo-bacheloropleiding Sociale Economie als bekostigde opleiding te verzorgen in Amsterdam.

Advies CDHO

De CDHO heeft mij bij brief van 8 mei 2023, kenmerk 2023/022, negatief geadviseerd over uw aanvraag.

Dit advies, dat integraal deel uitmaakt van dit besluit, treft u hierbij aan.

Besluit

Gelet op het bovengenoemd advies van de CDHO, het bepaalde in de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (hierna: WHW) en in de Regeling macrodoelmatigheid hoger onderwijs (hierna: Regeling), heb ik besloten niet in te stemmen met uw voornemen om de wo-bacheloropleiding Sociale Economie als bekostigde opleiding te verzorgen in Amsterdam.

Beoordelingskader

De wettelijke grondslag voor mijn besluitvorming is gelegen in artikel 6.2 van de WHW. Voorts is de Regeling leidraad geweest voor mijn afwegingen.

Motivering

Overeenkomstig het advies van de CDHO concludeer ik dat uw aanvraag voldoet aan criterium a van artikel 4, eerste lid, van de Regeling, maar niet aan criterium b, eerste lid van dat artikel van de Regeling.

Voor de nadere motivering verwijst ik u naar het advies van de CDHO.

Onze referentie
38581793

Een afschrift van deze brief is verzonden aan de CDHO, de NVAO, DUO-Groningen, de Inspectie van het Onderwijs en de UNL.

Met vriendelijke groet,

de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
namens deze,
de directeur Hoger Onderwijs en Studiefinanciering,

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
T.a.v. de Minister
Dhr. dr. R.H. Dijkgraaf
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

Postadres
Postbus 85498
2508 CD Den Haag
Bezoekadres
Parkstraat 83
2514 JG Den Haag
T: 070 8505300
W: www.cdho.nl
E: info@cdho.nl

<i>Onderwerp</i>	<i>Ons Kenmerk</i>	<i>Datum</i>
Nieuwe opleiding Vrije Universiteit Amsterdam Voltijd wo bachelor Sociale Economie Amsterdam	2023/022	08/05/2023

Geachte heer Dijkgraaf,

Op 31/03/2023 heeft de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs het voornemen ontvangen van de Vrije Universiteit Amsterdam (hierna ook: VUA) om de wo bachelor Sociale Economie als bekostigde opleiding te verzorgen te Amsterdam (brief van 30/03/2023 met kenmerk CvB/JWB/2023/133). De aanvraag was voorzien van alle voor de beoordeling benodigde gegevens en is door de commissie in behandeling genomen.

Advies Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs

Gelet op het hiernavolgende adviseert de commissie u om negatief te besluiten op het verzoek van de Vrije Universiteit Amsterdam om de wo bachelor Sociale Economie als bekostigde opleiding te Amsterdam te verzorgen.

Beoordelingskader

De wettelijke grondslag voor dit advies is gelegen in art. 6.2 van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW). Voorts heeft de Regeling macrodoelmatigheid hoger onderwijs van 20 juni 2018, verder te noemen de Regeling, voor de commissie als leidraad gediend. Het beoordelingskader treft u in de bijlage bij dit advies aan.

Omschrijving van de aanvraag

De aanvrager wil de opleiding Sociale Economie in Amsterdam vestigen. Het gaat om een Nederlandstalige wo bachelor die de aanvrager in het Croho onderdeel Economie wil laten registreren. De voorgenomen opleiding omvat 180 studiepunten en de aanvrager wil deze in voltijdvorm aanbieden. De wo bachelor Sociale Economie is gericht op thema's die in de maatschappelijke discussie over het streven naar brede welvaart aan bod komen, zoals duurzaamheid, gelijkheid, rechtvaardigheid, corporate social responsibility en (publieke) waarden,

cultuur en beschaving. De opleiding is opgezet als een brede economische bacheloropleiding waarbinnen studenten leren economische theorie te combineren met inzichten uit de aanverwante sociaalwetenschappelijke disciplines. De eerste twee jaar hebben een economische kern. In elk semester in jaar 1 en 2 staat een ander maatschappelijk thema centraal. In het derde jaar volgen studenten keuzevakken en werken zij aan de eindopdracht. De opleiding is toegankelijk voor studenten met een vwo-diploma met ten minste wiskunde A of B in het pakket. Afgestudeerden kunnen doorstromen naar door de aanvrager aangeboden masteropleidingen Economics (met name de track Public Policy), Spatial, Transport and Environmental Economics, Political Science, Public Administration, Educatie in de Mens- en Maatschappijwetenschappen, Environment and Resource Management en vergelijkbare masteropleidingen aan andere universiteiten in Nederland en in het buitenland. Afgestudeerden kunnen onder meer functies als beleidsambtenaar bij een ministerie, eigenaar van een sociale onderneming, wethouder van een gemeente, onderzoeker bij een planbureau, strateeg bij een NGO, consultant bij een adviesbureau en (hoofd)econoom van een bank vervullen.

Motivering

De aanvraag voldoet naar mening van de commissie aan criterium a, maar niet aan criterium b in art. 4 lid 1 van de Regeling. De kern van de afwijzing berust op de constatering dat de bestaande opleidingen reeds kunnen voorzien in de arbeidsmarktbehoefte die de aanvrager aannemelijk heeft gemaakt. Er is derhalve geen ruimte om deze opleiding aan het bestaande aanbod toe te voegen.

Beoordeling criterium a

De aanvrager stelt dat de wo bachelor Sociale Economie aansluit op een arbeidsmarktbehoefte in combinatie met een maatschappelijke behoefte.

Beoordeling arbeidsmarktbehoefte

Ter onderbouwing van de arbeidsmarktbehoefte beroept de aanvrager zich op de prognoses voor opleidingstypen en beroepsgroepen zoals deze zijn opgenomen in ROA's Arbeidsmarktinformatiesysteem (AIS), het rapport 'Kansrijke Beroepen' van het UWV (2022), het vacatureonderzoek 'Arbeidsmarktbehoefte WO bachelor Sociale Economie (SE) - het perspectief voor toekomstig afgestudeerden' dat door Panteia is uitgevoerd in opdracht van de aanvrager (2022) en het 'Marktonderzoek bacheloropleiding Humane Economie' dat door Markteffect is uitgevoerd in opdracht van de aanvrager (2022). De commissie laat de publicatie 'Arbeidsmarktprognose 2022-2023' van het UWV (2022) buiten beschouwing omdat de prognoses niet meer actueel zijn.

De commissie stelt voorop dat, hoewel een wo bacheloropleiding een kwalificatie is om de arbeidsmarkt te betreden, de praktijk over het algemeen is dat afgestudeerde wo bachelors doorstuderen om een mastergraad te behalen. Daarom moet op grond van de Regeling duidelijk worden gemaakt naar welke masteropleiding de afgestudeerde wo bachelors kunnen doorstromen en of er een arbeidsmarktbehoefte is aan deze wo masterafgestudeerden. De aanvrager heeft aangegeven dat studenten van de voorgenomen opleiding een vervolgopleiding aan de VUA kunnen volgen zoals Economics (en met name de track Public Policy), Spatial, Transport and Environmental Economics, Political Science, Public Administration, Educatie in de Mens- en Maatschappijwetenschappen, Environment and Resource Management alsmede aansluitende wo masters aan andere universiteiten in binnen- en buitenland.

De aanvrager beschouwt vijf opleidingstypen die zijn opgenomen in ROA's AIS als relevant voor de voorgenomen opleiding Sociale Economie, zijnde de opleidingstypen bachelor economie en econometrie, bachelor management, bedrijfs- en personeelwetenschappen, master economie en econometrie, master management, bedrijfs- en personeelwetenschappen en master sociale en maatschappijwetenschappen. De commissie neemt het opleidingstype master sociale en maatschappijwetenschappen niet mee bij de beoordeling van de arbeidsmarktbehoefte omdat hier geen verwante opleidingen in zijn opgenomen.

De commissie acht met de aanvrager het opleidingstype master economie en econometrie relevant omdat hierin vervolgoopleidingen zoals Business Economics en Econometrics zijn opgenomen. ROA typeert de vooruitzichten in 2026 voor afgestudeerden van dit opleidingstype als redelijk en verwacht enige knelpunten in de toekomstige personeelsvoorziening (zie Tabel 1).

Tabel 1. Arbeidsmarktprognoses opleidingstype master economie en econometrie

Opleidingstype	Arbeidsmarktprognose variabele	Indicator	Aantal	Totaal % 6 jr.	Gem. jaarlijks %	Typering
>> Master - economie en econometrie	verwachte uitbreidingsvraag tot 2026		4200	8	1.3	hoog
>> Master - economie en econometrie	verwachte vervangingsvraag tot 2026		5700	11	1.7	laag
>> Master - economie en econometrie	verwachte baanopeningen tot 2026		9900	19	2.9	gemiddeld
>> Master - economie en econometrie	verwachte instroom van schoolverlaters tot 2026		9500	18	2.8	gemiddeld
>> Master - economie en econometrie	ITKP toekomstige knelpunten personeelsvoorziening in 2026	1.01				enige
>> Master - economie en econometrie	ITA toekomstige arbeidsmarktsituatie in 2026	1.01				redelijk

Bron: ROA, AIS

Daarnaast acht de commissie met de aanvrager het opleidingstype master management, bedrijfs- en personeelwetenschappen ten dele relevant omdat de vervolgopleiding Public Administration (met de daarin opgenomen specialisatie Economics and Governance) hierin is opgenomen naast een groot aantal niet en nauwelijks verwante opleidingen. ROA typeert de vooruitzichten in 2026 voor afgestudeerden van dit opleidingstype als goed en verwacht grote knelpunten in de toekomstige personeelsvoorziening (zie Tabel 2).

Tabel 2. Arbeidsmarktprognoses opleidingstype master management, bedrijfs- en personeelwetenschappen

Opleidingstype	Arbeidsmarktprognose variabele	Indicator	Aantal	Totaal % 6 jr.	Gem. jaarlijks %	Typering
>> Master - management, bedrijfs- en personeelwetenschappen	verwachte uitbreidingsvraag tot 2026		19600	9	1.4	hoog
>> Master - management, bedrijfs- en personeelwetenschappen	verwachte vervangingsvraag tot 2026		30200	13	2.1	gemiddeld
>> Master - management, bedrijfs- en personeelwetenschappen	verwachte baanopeningen tot 2026		49800	22	3.3	gemiddeld
>> Master - management, bedrijfs- en personeelwetenschappen	verwachte instroom van schoolverlaters tot 2026		44100	19	3	gemiddeld
>> Master - management, bedrijfs- en personeelwetenschappen	ITKP toekomstige knelpunten personeelsvoorziening in 2026	1				groot
>> Master - management, bedrijfs- en personeelwetenschappen	ITA toekomstige arbeidsmarktsituatie in 2026	1				goed

Bron: ROA, AIS

Hoewel de commissie aanneemt dat de meerderheid van de studenten van de voorgenomen opleiding een vervolgopleiding zal volgen, neemt de commissie de prognoses voor relevante bacheloropleidingstypen mee in de overweging. De commissie acht met de aanvrager het opleidingstype bachelor economie en econometrie relevant omdat hierin sterk verwante opleidingen zoals Economie en Economie en Beleid zijn opgenomen. ROA typeert de

vooruitzichten in 2026 voor afgestudeerden van dit opleidingstype als goed en verwacht grote knelpunten in de toekomstige personeelsvoorziening (zie Tabel 3).

Tabel 3. Arbeidsmarktprognoses opleidingstype bachelor economie en econometrie

Opleidingstype	Arbeidsmarktprognose variabele	Indicator	Aantal	Totaal % 6 jr.	Gem. jaarlijks %	Typering
>> Bachelor - economie en econometrie	verwachte uitbreidingsvraag tot 2026		1700	6		1 gemiddeld
>> Bachelor - economie en econometrie	verwachte vervangingsvraag tot 2026		4600	16		2.5 gemiddeld
>> Bachelor - economie en econometrie	verwachte baanopeningen tot 2026		6300	22		3.4 gemiddeld
>> Bachelor - economie en econometrie	verwachte instroom van schoolverlaters tot 2026		3300	11		1.8 laag
>> Bachelor - economie en econometrie	ITKP toekomstige knelpunten personeelsvoorziening in 2026	0.97				groot
>> Bachelor - economie en econometrie	ITA toekomstige arbeidsmarktsituatie in 2026	0.97				goed

Bron: ROA, AIS

Daarnaast acht de commissie het opleidingstype bachelor management, bedrijfs- en personeelwetenschappen ten dele relevant omdat de sterk verwante opleiding Economie en Bedrijfseconomie hierin is opgenomen naast een groot aantal niet en nauwelijks verwante opleidingen. ROA typeert de vooruitzichten in 2026 voor afgestudeerden van dit opleidingstype als matig en verwacht vrijwel geen knelpunten in de toekomstige personeelsvoorziening (zie Tabel 4).

Tabel 4. Arbeidsmarktprognoses opleidingstype bachelor management, bedrijfs- en personeelwetenschappen

Opleidingstype	Arbeidsmarktprognose variabele	Indicator	Aantal	Totaal % 6 jr.	Gem. jaarlijks %	Typering
>> Bachelor - management, bedrijfs- en personeelwetenschappen	verwachte uitbreidingsvraag tot 2026		22800	7		1.1 gemiddeld
>> Bachelor - management, bedrijfs- en personeelwetenschappen	verwachte vervangingsvraag tot 2026		34900	10		1.7 laag
>> Bachelor - management, bedrijfs- en personeelwetenschappen	verwachte baanopeningen tot 2026		57700	17		2.7 laag
>> Bachelor - management, bedrijfs- en personeelwetenschappen	verwachte instroom van schoolverlaters tot 2026		69100	21		3.2 gemiddeld
>> Bachelor - management, bedrijfs- en personeelwetenschappen	ITKP toekomstige knelpunten personeelsvoorziening in 2026	1.06				vrijwel geen
>> Bachelor - management, bedrijfs- en personeelwetenschappen	ITA toekomstige arbeidsmarktsituatie in 2026	1.06				matig

Bron: ROA, AIS

De aanvrager beroept zich tevens op de prognoses van het ROA voor de beroepsgroepen

beleidsadviseurs, overheidsambtenaren en overheidsbestuurders. De commissie kent in beginsel meer gewicht toe aan de prognoses voor opleidingstypen omdat daarin de uitstroom uit een cluster verwante opleidingen wordt gerelateerd aan verwachte baanopeningen voor dit type afgestudeerden. De commissie is van mening dat de beroepsgroep overheidsambtenaren onvoldoende aansluit omdat de voorgenomen opleiding studenten niet beoogt op te leiden voor beroepen in deze beroepsgroep. Om deze reden kent de commissie geen gewicht toe aan de prognoses voor deze beroepsgroep. De commissie acht met de aanvrager de beroepsgroep beleidsadviseurs relevant omdat afgestudeerden van de voorgenomen opleiding in aanmerking komen voor beleidsadviseur-functies met een economische grondslag. Uit de prognoses van het ROA blijkt dat er voor deze beroepsgroep grote knelpunten in de toekomstige personeelsvoorziening worden verwacht (zie Tabel 5).

Tabel 5. Arbeidsmarktprognoses beroepsgroep beleidsadviseurs

Beroepsgroep	Arbeidsmarktprognose variabele	Indicator	Aantal	Totaal % 6 jr.	Gem. jaarlijks %	Typering
Beleidsadviseurs	verwachte uitbreidingsvraag tot 2026		6900	9	1.4	hoog
Beleidsadviseurs	verwachte vervangingsvraag tot 2026		11300	15	2.3	gemiddeld
Beleidsadviseurs	verwachte baanopeningen tot 2026		18300	24	3.6	gemiddeld
ITKB toekomstige knelpunten beroepsgroep						
Beleidsadviseurs	in 2026		0.834			groot

Bron: ROA, AIS

De commissie acht met de aanvrager de beroepsgroep overheidsbestuurders ten dele relevant omdat afgestudeerden van de voorgenomen opleiding in aanmerking komen voor een deel van de beroepen binnen deze beroepsgroep, zoals ambtenaren in beleidvoerende functies. Zij komen echter niet in aanmerking voor in deze beroepsgroep opgenomen beroepen zoals leden wetgevende instanties. Uit de prognoses van het ROA blijkt dat er voor deze beroepsgroep grote knelpunten in de toekomstige personeelsvoorziening worden verwacht (zie Tabel 6).

Tabel 6. Arbeidsmarktprognoses beroepsgroep overheidsbestuurders

Beroepsgroep	Arbeidsmarktprognose variabele	Indicator	Aantal	Totaal % 6 jr.	Gem. jaarlijks %	Typering
Overheidsbestuurders	verwachte uitbreidingsvraag tot 2026		2100	9	1.4	hoog
Overheidsbestuurders	verwachte vervangingsvraag tot 2026		8000	33	4.8	erg hoog
Overheidsbestuurders	verwachte baanopeningen tot 2026		10100	41	5.9	erg hoog
ITKB toekomstige knelpunten						
Overheidsbestuurders	beroepsgroep in 2026		0.845			groot

Bron: ROA, AIS

De commissie constateert dat de prognoses die zijn opgenomen in het AIS van het ROA voor de opleidingstypen en beroepsgroepen die (ten dele) relevant zijn voor de voorgenomen opleiding een licht positief beeld opleveren van de arbeidsmarktperspectieven voor afgestudeerden van de voorgenomen wo bachelor Sociale Economie.

Het rapport 'Kansrijke Beroepen' van het UWV (2022, p. 10) vermeldt volgens de aanvrager dat onder meer 'economisch adviseurs', 'beleidsadviseurs bestuurlijk-juridisch', 'beleidsadviseurs ruimtelijke ordening/planologie' alsmede 'docenten vo/mbo economische vakken' en 'docenten hbo economie en recht' worden aangemerkt als kansrijk beroep. De commissie is van mening dat afgestudeerden met name in aanmerking komen voor een kansrijk beroep als 'economisch adviseurs'. Dit levert een positieve indicatie op van de arbeidsmarktkansen van afgestudeerden van de voorgenomen opleiding. De commissie beschouwt de overige genoemde functies als minder relevant, omdat afgestudeerden van de voorgenomen opleiding niet specifiek worden

opgeleid voor deze functies. Afgestudeerden van de wo bachelor Sociale Economie zullen uitsluitend in aanmerking komen voor de kansrijke beroepen 'docenten vo/mbo economische vakken' en docenten hbo economie en recht' wanneer zij een lerarenopleiding hebben afgerond.

De aanvrager verwijst verder naar het vacatureonderzoek 'Arbeidsmarktbehoefte WO bachelor Sociale Economie (SE) - het perspectief voor toekomstig afgestudeerden' dat door onderzoeksbureau Panteia is uitgevoerd in opdracht van de aanvrager (2022). Panteia heeft onderzoek gedaan naar de toekomstige vraag naar afgestudeerden van de wo bachelor Sociale Economie en de daarop aansluitende masterprogramma's. Hierbij is op basis van een vacatureanalyse in de database van JobFeed onderzocht in hoeverre er voldoende vacatures beschikbaar waren in de periode 2017-2021 en is er tevens een prognose gemaakt voor de periode 2022 tot en met 2026. Het onderzoeksbureau heeft de gehanteerde methode en zoektermen beschreven in het rapport. Het onderzoek is uitgevoerd door een aantal tekstuele zoekopdrachten uit te voeren op alle vacatures geplaatst tussen juni 2017 en juni 2022. Zoektermen die onder andere gehanteerd zijn, zijn '(sociale) economie', 'beleidsmedewerker/-adviseur', 'consultant/(beleids)onderzoeker', 'wethouder', 'medewerker vakbond/werkgeversorganisatie'. Vervolgens is aan de hand van deze selectie een lijst van veelvoorkomende beroepen met een duidelijke aansluiting bij de inhoud van de voorgestelde bachelor hieruit geselecteerd, zoals 'Economisch onderzoeker/consultant', 'Economisch/financieel adviseur', 'Beleidsmedewerker economische zaken' en 'Econoom'. Deze selectie is daarna toegespitst op functies op hbo-/wo-, wo- en post-wo-niveau en verrekend met de percentages van de vacatures die relevant zijn voor starters. Panteia stelt dat afgestudeerden van de bachelor Sociale Economie na afstuderen direct in aanmerking komen voor functies op hbo-/wo-niveau en wanneer zij een aansluitend masterdiploma behaald hebben ook voor functies op wo-niveau. Uit de analyse blijkt dat de grootste groep relevante vacatures om een wo-denkniveau vraagt, namelijk 60,3%. 39% van de vacatures richtte zich op starters met een hbo-/wo-achtergrond. De vacatureanalyse laat zien dat het aantal vacatures dat aansluit op de beoogde opleiding in 2021 met 64% is toegenomen van 388 vacatures in 2017 naar 781 vacatures in 2021. Volgens de analyse is voor alle relevante functies na 2020 een sterke stijging waar te nemen. Panteia geeft aan dat de toename in vacatures van 2019 naar 2021 zonder corona waarschijnlijk een gelijkmatiger patroon zou hebben vertoond. De indicaties voor de eerste twee kwartalen van 2022 geven volgens Panteia aan dat deze opgaande trend zich verder voortzet. Panteia verwacht dat het aantal vacatures de komende jaren nog licht zal doorstijgen tot net onder de 850 vacatures in 2026. Panteia heeft in haar onderzoek ook gekeken naar de spreiding van vacatures in Nederland en kwam daarbij tot de conclusie dat veruit het grootste deel van de vacatures zich in de provincies Zuid-Holland, Noord-Holland en Utrecht bevindt, het verzorgingsgebied van de aanvrager. De commissie constateert dat het onderzoek volgens een valide methode is uitgevoerd en dat de resultaten ontdubbeld zijn. Verder stelt de commissie vast dat de gebruikte zoektermen en filters relevant zijn en dat de resultaten navolgbaar zijn. De commissie merkt wel op dat de grootste groei vooral te zien is in het jaar 2021, waarvan de commissie vaststelt dat er in dit jaar als gevolg van de omslag na de coronacrisis een (zeer) grote krapte op de arbeidsmarkt is ontstaan die zichtbaar is bij alle beroepsgroepen en alle sectoren. De commissie acht de door Panteia verwachte stijging van de vacatures tot net onder de 850 vacatures in 2026 reëel. De commissie constateert dat het onderzoek blijkt geeft van een arbeidsmarktbehoefte aan (sociaal) economen en beleidsmedewerkers met een (sociaal-)economische achtergrond. De voorgenomen opleiding sluit aan op deze behoefte.

Ten slotte heeft de aanvrager verwezen naar het 'Marktonderzoek bacheloropleiding Humane Economie' dat door Markteffect is uitgevoerd in opdracht van de aanvrager (2022). Het kwalitatieve onderzoek is gebaseerd op interviews met 12 verschillende werkgevers. De 12 respondenten zijn werkzaam bij overheidsorganisaties, vakbonden en onderzoeksinstanties. De interviews hebben plaatsgevonden tussen 11 maart en 25 april 2022. Het onderzoek bevat een overzicht van de namen en functies van de respondenten en de bedrijven waar zij voor werken. In het onderzoek zijn citaten uit de interviews en een toelichting op de antwoorden opgenomen. De

respondenten hebben een omschrijving van de beoogde opleiding ontvangen en aan de hand daarvan is hen gevraagd naar de belangstelling voor een dergelijke opleiding, het gewenste profiel van afgestudeerden en de behoefte aan afgestudeerden binnen de eigen organisatie. De meerderheid van de respondenten is positief over de nieuwe opleiding. Zij vinden met name de interdisciplinaire insteek van de opleiding en de link met actuele maatschappelijke vraagstukken een meerwaarde ten opzichte van de huidige economische opleidingen. Sommige respondenten zijn minder positief over de mogelijk te brede opzet van de opleiding. De werkgevers geven aan dat er zowel binnen het werkveld als binnen de eigen organisatie behoefte is aan afgestudeerden van de beoogde opleiding. De multidisciplinaire insteek van de opleiding waarbij wordt aangesloten op verschillende sectoren in de maatschappij geeft hierbij de doorslag. De commissie acht het onderzoek valide en navolgbaar en constateert dat de respondenten relevante functies hebben en voor relevante bedrijven werken. De commissie concludeert dat de aanvrager middels het onderzoek een kwalitatieve behoefte aan afgestudeerden van de voorgenomen opleiding heeft aangetoond.

De commissie concludeert op grond van het bovenstaande dat de aanvrager aannemelijk heeft gemaakt dat er een arbeidsmarktbehoefte bestaat aan de voorgenomen opleiding Sociale Economie.

Beoordeling maatschappelijke behoefte

De aanvrager onderbouwt de maatschappelijke behoefte aan de hand van een groot aantal bronnen. De commissie neemt de volgende bronnen mee in onderstaande overweging: de webpublicatie 'Rijksoverheid stimuleert maatschappelijk verantwoord ondernemen' van de Rijksoverheid (2021), het wetsvoorstel 'Wet verantwoord en duurzaam internationaal ondernemen' van de Tweede Kamer (11 maart 2021), de 'Monitor Brede Welvaart' van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS, 2022), het rapport 'Brede welvaart: het CPB voorbij het bbp' van het Centraal Planbureau (CPB, 2022), het onderzoeksrapport 'Eigentijdse Ongelijkheid' van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP, 2023), het rapport 'Ondernemen voor brede welvaart: Naar nieuw Rijlands samenspel' van VNO-NCW en MKB-Nederland (2021), het artikel 'Transformatie-agenda voor economie en bedrijfskunde' gepubliceerd in het tijdschrift ESB (2022), de 'Strategische Agenda hoger onderwijs en onderzoek: Houdbaar voor de toekomst' van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2019) en de website Rethinking Economics (www.rethinkeconomics.org). De commissie laat de publicatie 'Economieonderwijs - Koninklijke Vereniging voor de Staathuishoudkunde Preadviezen 2016' van de Koninklijke Vereniging voor de Staathuishoudkunde (2016) buiten beschouwing omdat deze gedateerd is.

De aanvrager beschrijft de maatschappelijke behoefte aan de hand van drie ontwikkelingen, zijnde de verandering in economisch denken van winst naar waarden, de transitie van verkokering naar integrale en daarmee interdisciplinaire probleembenaderingen en de behoefte aan innovatie van het economieonderwijs.

De eerste ontwikkeling betreft de verandering in economisch denken van winst naar waarden. De aanvrager stelt dat door maatschappelijke problemen zoals stijgende kansenongelijkheid, klimaatverandering en de COVID-pandemie de focus is verschoven van economische groei naar een breed welvaartspectief. Volgens de aanvrager is deze ontwikkeling zichtbaar binnen zowel de overheid als in het bedrijfsleven. De Rijksoverheid stimuleert bedrijven om met maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) aan de slag te gaan zoals uit de webpublicatie 'Rijksoverheid stimuleert maatschappelijk verantwoord ondernemen' van de Rijksoverheid (2021) naar voren komt. Blijkens het wetsvoorstel 'Wet verantwoord en duurzaam internationaal ondernemen' van de Tweede Kamer (11 maart 2021) is er een wet gericht op maatschappelijk verantwoord ondernemen in voorbereiding. De aanvrager verwijst verder naar de 'Monitor Brede Welvaart' van het CBS (2022, p. 6 en 9) en stelt dat brede welvaart wordt beschreven aan de hand van acht thema's: subjectief welzijn, materiële welvaart, gezondheid, arbeid en vrije tijd, wonen, samenleving en veiligheid en milieu.

Voor de toekomstige brede welvaart kijkt het CBS volgens de 'Monitor Brede Welvaart' naar de hoeveelheden economisch, sociaal, menselijk en natuurlijk kapitaal. Ook in het rapport 'Brede welvaart: het CPB voorbij het bbp' van het CPB (2022, p. 6 en 9) wordt gesteld dat er in de Nederlandse politiek al langer wordt gepleit voor een breed perspectief op welvaart om een evenwichtig overheidsbeleid te creëren. In het rapport worden de ambities voor een meer integrale analyse van overheidsbeleid voor de komende jaren toegelicht. In het onderzoeksrapport 'Eigentijdse Ongelijkheid' van het SCP (2023, p. 16) wordt volgens de aanvrager niet alleen gekeken naar verschillen in economisch kapitaal, maar ook naar de verdeling van andere hulpbronnen zoals sociaal kapitaal, cultureel kapitaal en persoonskapitaal. De aanvrager stelt verder dat brede welvaart ook een meerwaarde heeft voor het bedrijfsleven. Hiervoor verwijst de aanvrager naar het rapport 'Ondernemen voor brede welvaart: Naar nieuw Rijnlands samenspel' van VNO-NCW en MKB-Nederland (2021, p. 4-5 en 10), waarin wordt uitgewerkt hoe ondernemerschap met oog voor brede welvaart kan bijdragen aan een samenleving waar iedereen kan profiteren van welvaart. Behalve economische groei stelt het bedrijfsleven blijkens het rapport een inclusieve samenleving – met werk en gelijke kansen – en een duurzame leefomgeving als prioriteit. De aanvrager stelt dat hieraan met name in het bedrijfsleven een meer integrale vorm van resultaatrapportage is gekoppeld, de zogeheten 'integrated reporting'. Dit staat volgens de aanvrager beschreven in het artikel 'Transformatie-agenda voor economie en bedrijfskunde' gepubliceerd in het tijdschrift ESB (2022, p. 1). Uit het artikel blijkt verder dat ESG (Environmental, social and governance) als instrument voor het meten van duurzaamheid steeds relevanter wordt in de externe verslaglegging. Het artikel vermeldt daarnaast dat de faculteiten Economie en Bedrijfskunde eveneens inspelen op de veranderende eisen die de maatschappij en het wetenschapsbeleid aan de discipline stellen. De faculteiten zullen hiertoe meer gaan samenwerken en nadrukkelijk de focus op maatschappelijke impact leggen. Daarbij staan vijf maatschappelijke transitie centraal: duurzame economie, focus op welvaart in brede zin, digitale transformatie, instituties en vertrouwen en een gezonde samenleving. Deze ambities zullen vervolgens worden uitgewerkt in een sectorplan. De commissie is van mening dat het profiel van de beoogde opleiding aansluit aan op deze focus en daarmee op een maatschappelijke behoefte.

De tweede ontwikkeling - de transitie van verkokering naar integrale en daarmee interdisciplinaire probleembenaderingen - hangt volgens de aanvrager samen met de complexiteit van vraagstukken die een behoefte creëren aan professionals met zowel kennis en vaardigheden van de eigen discipline als van andere disciplines. De aanvrager stelt dat een interdisciplinaire probleembenadering gewenst is nu de nadruk minder op materiële welvaart ligt en de focus is verlegd naar het thema brede welvaart. De aanvrager beschrijft verder dat in de 'Strategische Agenda hoger onderwijs en onderzoek: Houdbaar voor de toekomst' van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2019, p. 73) wordt gesignaleerd dat 'de toenemende complexiteit van de maatschappelijke uitdagingen en de vraag op de arbeidsmarkt vragen om mensen die de samenhang van problemen doorzien en interdisciplinair kunnen denken en handelen'. De aanvrager verwijst wederom naar het 'Marktonderzoek bacheloropleiding Humane Economie' dat de aanvrager door marktonderzoeksbureau Markteffect heeft laten uitvoeren (2022). De aanvrager stelt dat op grond van dit onderzoek kan worden aangenomen dat voor het oplossen van grote en brede maatschappelijke uitdagingen economen zich ook moeten richten op de omgeving en niet slechts op de vraag of de markt efficiënt werkt. De commissie concludeert dat de voorgenomen opleiding een interdisciplinaire probleembenadering kent en professionals opleidt die beschikken over de kennis en vaardigheden die vereist zijn om de beschreven maatschappelijke uitdagingen het hoofd te kunnen bieden.

De aanvrager stelt dat de derde ontwikkeling - de behoefte aan innovatie van het economieonderwijs - onder meer door 'Rethinking Economics' (www.rethinkeconomics.org), een internationaal netwerk van studenten en pas afgestudeerden (rethinkeconomics.org) wordt verwoord. Deze beweging bepleit dat om antwoord te kunnen geven op complexe maatschappelijke uitdagingen als klimaatverandering, ongelijkheid, energiecrisis, financiële instabiliteit en pandemieën er in het economieonderwijs meer ruimte moet zijn voor de verscheidenheid aan denkrichtingen binnen de economie, meer aandacht voor kwalitatieve methoden om processen, organisaties, macht en andere sociale dynamieken beter te kunnen begrijpen, een sterkere betrokkenheid bij de andere sociale wetenschappen en er meer aandacht voor toepassing in de praktijk moet zijn. De wo bachelor Sociale Economie komt volgens de aanvrager aan bovenstaande ontwikkelingen tegemoet door in te zetten op een interdisciplinaire benadering. De aanvrager stelt dat de opleiding aandacht schenkt aan de sterke en zwakke kanten van verschillende modellen en dat studenten kennisnemen van inzichten uit alle sociale wetenschappen vanuit de constatering dat er geen alomvattend algemeen geldend model bestaat dat op alle maatschappelijke problemen kan worden toegepast. Ook is er volgens de aanvrager aandacht voor zowel geschiedenis van het economische denken als (sociaal-) economische geschiedenis. De opleiding heeft tevens een sterke verbinding met de praktijk. De commissie is van mening dat de beoogde wo bachelor Sociale Economie aansluit op de praktijk van zowel publieke als private organisaties en inspeelt op contemporaine maatschappelijke vraagstukken. De commissie concludeert op grond van het bovenstaande dat de aanvrager heeft aangetoond dat de wo bachelor Sociale Economie beantwoordt aan een maatschappelijke behoefte.

De commissie concludeert dat de aanvrager heeft aangetoond dat de voorgenomen opleiding aansluit op een maatschappelijke behoefte en een arbeidsmarktbehoefte aannemelijk heeft gemaakt. De aanvraag voldoet aan criterium a in art. 4 lid 1 van de Regeling.

Beoordeling criterium b

Vanaf 03/04/2023 is op de website van de CDHO kennisgegeven van het voornemen van de Vrije Universiteit Amsterdam om de wo bachelor Sociale Economie in Amsterdam aan te bieden. Hiermee is aan de instellingen voor hoger onderwijs de mogelijkheid gegeven om hun zienswijzen op dit voornemen kenbaar te maken. Er zijn geen zienswijzen ingediend.

De commissie stelt op basis van de afbakening die de aanvrager heeft aangeleverd vast wat het verwante aanbod van de aangevraagde opleiding is. Verwante opleidingen komen inhoudelijk sterk overeen en leiden op tot (min of meer) dezelfde beroepen (uitstroomprofiel(en)). Bij de inhoud wordt gekeken of de kennisgebieden en vaardigheden die in het curriculum van de voorgenomen opleiding zijn opgenomen overlap vertonen met de bestaande opleidingen. Verder worden de instroomdoelgroep en de onderwijsvariant (voltijd, deeltijd of duaal) meegewogen bij de afbakening.

De aanvrager acht de volgende wo bacheloropleidingen "verwant" aan de voorgenomen opleiding: Economie (Tilburg University), Economie en Bedrijfseconomie (aangeboden door zeven instellingen), Economics and Business Economics (Universiteit van Amsterdam), Philosophy, Politics and Economics (Universiteit Utrecht en Vrije Universiteit Amsterdam), Politics, Psychology, Law and Economics (Universiteit van Amsterdam), Economie en Beleid (Wageningen University) en Aarde, Economie en Duurzaamheid (Vrije Universiteit Amsterdam). Daarnaast acht de aanvrager de wo bachelor Economics & Society (Universiteit Leiden) verwant waarvoor recentelijk een macrodoelmatigheidstoets is aangevraagd. De aanvrager gebruikt in het dossier de term "verwant". Deze term wordt door de commissie begrepen als vergelijkbaar met de door de commissie gebruikte term "sterk verwant".

De commissie is van mening dat de volgende door de aanvrager genoemde wo bacheloropleidingen sterk verwant zijn aan de voorgenomen opleiding: Economie (Tilburg University), Economie en Bedrijfseconomie (aangeboden door zeven instellingen) en Economie en Beleid (Wageningen University). Daarnaast deelt de commissie de mening van de aanvrager dat

de onlangs aangevraagde wo bachelor Economics & Society (Universiteit Leiden) sterk verwant is aan de beoogde wo bachelor Sociale Economie. De commissie heeft de instroom van deze opleiding niet mee kunnen wegen in dit advies omdat de instroomgegevens van deze opleiding nog niet bekend zijn. De commissie is van mening dat deze opleidingen sterk verwant zijn aan de voorgenomen opleiding vanwege de grote inhoudelijke overlap en de vrijwel identieke in- en uitstroomprofielen van de opleidingen. De instroom van de sterk verwante opleidingen is in de afgelopen vijf jaar gestegen (zie Tabel 7).

De commissie is van mening dat de volgende door de aanvrager genoemde opleidingen aanverwant zijn aan de voorgenomen opleiding: Economics and Business Economics (Universiteit van Amsterdam), Philosophy, Politics and Economics (Universiteit Utrecht en Vrije Universiteit Amsterdam) en Politics, Psychology, Law and Economics (Universiteit van Amsterdam). De commissie is verder van mening dat de wo bacheloropleiding Fiscale Economie (Erasmus Universiteit Rotterdam, Tilburg University, Universiteit Maastricht en Universiteit van Amsterdam) eveneens aanverwant is aan de voorgenomen opleiding omdat er inhoudelijk enige overlap bestaat op het economisch vlak en studenten ten dele worden opgeleid voor vergelijkbare beroepen. De commissie is van mening dat de wo bachelor Aarde, Economie en Duurzaamheid (Vrije Universiteit Amsterdam) nauwelijks verwantschap vertoont met de voorgenomen opleiding. De commissie acht deze opleiding nauwelijks verwant omdat zij een substantieel ander programma aanbiedt dan de voorgenomen opleiding, hun studenten voor andere beroepen opleidt of een andere instroomgroep bedient. De instroom van de aanverwante opleidingen is in de afgelopen vijf jaar gestegen (zie Tabel 7).

De commissie neemt de instroom in het onbekostigde onderwijsaanbod (voor zover dit er is) niet mee in de onderstaande overweging omdat deze bij de commissie niet bekend is.

Tabel 7. Instroom eerstejaarsstudenten in verwant voltijd bekostigd onderwijsaanbod

Opleiding	Instelling	'18-'19	'19-'20	'20-'21	'21-'22	'22-'23
B Economie (56401)	Tilburg University (21PN), Tilburg	96	93	100	129	139
B Economie en Bedrijfseconomie (50950)	Rijksuniversiteit Groningen (21PC), Groningen	419	433	479	452	430
	Universiteit Utrecht (21PD), Utrecht	393	431	534	482	583
	Erasmus Universiteit Rotterdam (21PE), Rotterdam	985	933	997	1204	1130
	Universiteit Maastricht (21PJ), Maastricht	395	506	476	429	492
	Vrije Universiteit Amsterdam (21PL), Amsterdam	181	208	192	242	235
	Radboud Universiteit Nijmegen (21PM), Nijmegen	323	286	252	263	229
	Tilburg University (21PN), Tilburg	160	160	213	137	163
B Economie en Beleid (50101)	Wageningen University (21PI), Wageningen	53	48	31	38	42
B Economics and Business Economics (59318)	Universiteit van Amsterdam (21PK), Amsterdam	643	624	725	783	847
B Fiscale Economie (56402)	Erasmus Universiteit Rotterdam (21PE), Rotterdam	117	117	113	109	71
	Universiteit Maastricht (21PJ), Maastricht	43	32	37	32	17
	Universiteit van Amsterdam (21PK), Amsterdam	78	67	74	75	47
	Tilburg University (21PN), Tilburg	96	85	96	94	67

B Philosophy, Politics & Economics (54999)	Universiteit Utrecht (21PD), Utrecht	67	61	78	76	65
B Philosophy, Politics and Economics (54999)	Vrije Universiteit Amsterdam (21PL), Amsterdam	89	99	105	96	84
B Politics, Psychology, Law and Economics (59312)	Universiteit van Amsterdam (21PK), Amsterdam	204	222	212	226	215
Totaal instroom		4342	4405	4714	4867	4856

Bron: DUO

De aanvrager heeft een prognose gemaakt van de instroom in de voorgenomen opleiding op grond van een berekening van het aantal studenten van de bachelor Economie en Bedrijfseconomie aan de VUA dat kiest voor de Economics track, de instroom in de bachelor Philosophy, Politics & Economics en de instroom in de bachelor Aarde, Economie en Duurzaamheid. De aanvrager verwacht dat in het eerste jaar 50 studenten zullen instromen en in de daarop volgende jaren 80 studenten. De commissie acht deze prognose realistisch.

Als de instroom in de bestaande opleidingen en de verwachte instroom in de voorgenomen wo bachelor Sociale Economie wordt afgezet tegen de behoefte die bij criterium a aannemelijk is gemaakt, blijkt dat er geen ruimte is om deze opleiding binnen het bekostigde domein vorm te geven. De kern van de overweging berust op de constatering dat de beoogde opleiding dusdanig sterk verwant is voor wat betreft inhoud, instroomdoelgroep, opleidingsvorm en arbeidsmarktprofiel aan de eigen opleiding Economie en Bedrijfseconomie dat geen ruimte in de regio Amsterdam bestaat om deze opleiding aan het bestaande aanbod toe te voegen. De commissie is van mening dat de komst van de voorgenomen wo bachelor Sociale Economie een onevenredig nadelig effect op de instroom van de bestaande opleiding Economie en Bedrijfseconomie zou kunnen hebben. De commissie overweegt daarnaast dat vestiging van de beoogde opleiding in Amsterdam onevenredig nadelige effecten kan hebben op de instroom in andere sterk verwante en aanverwante opleidingen die in de regio Amsterdam worden aangeboden. Vestiging van de opleiding in Amsterdam heeft mogelijk negatief effect op de landelijke spreiding van het onderwijsaanbod omdat de sterk verwante wo bachelor Economie en Bedrijfseconomie en aanverwante wo bachelors Economics and Business Economics, Philosophy, Politics and Economics, Politics, Psychology, Law and Economics en Fiscale Economie eveneens in Amsterdam zijn gevestigd.

De commissie concludeert dat er geen ruimte in het landelijk aanbod bestaat om de wo bachelor Sociale Economie te realiseren. De aanvraag voldoet niet aan criterium b in art. 4 lid 1 van de Regeling.

Gelet op het vorenstaande adviseert de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs u om negatief te besluiten op het voorliggende verzoek.

Advies aan de NVAO over de naamkeuze en Croho indeling

De commissie merkt op dat hierboven is geconstateerd dat de voorgenomen wo bachelor Sociale Economie sterke verwantschap vertoont met een aantal bestaande opleidingen. Omwille van de transparantie van het opleidingsaanbod adviseert de commissie om de naam van de voorgenomen opleiding aan te laten sluiten bij reeds geregistreerde opleidingsnamen zoals Economie en Economie en Beleid.

Daarnaast heeft de commissie geconstateerd dat aanvrager de wo bachelor Sociale Economie in het Croho onderdeel Economie wil indelen. Dit voorstel sluit aan op de indeling van verwante bestaande opleidingen.

De NVAO ontvangt dit advies, zodat zij dit kan opnemen in het informatiedossier voor het panel ten behoeve van de toets nieuwe opleiding.

De Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs

drs. P.M.M. Rullmann
Voorzitter CDHO

Bijlage:

Beoordelingskader macrodoelmatigheid nieuwe opleiding of nevenvestiging

Aan de hand van de in de Regeling macrodoelmatigheid hoger onderwijs van 20 juni 2018 genoemde voorwaarden worden voornemens tot het verzorgen van een nieuwe opleiding beoordeeld op doelmatigheid. Een nieuwe opleiding kan volgens artikel 4 van deze Regeling alleen doelmatig worden geacht indien het voornemen voldoet aan de criteria a en b.

Volgens criterium a heeft het instellingsbestuur aangetoond dat er behoefte bestaat aan de nieuwe opleiding of nevenvestiging, zijnde overwegend een arbeidsmarktbehoefte, dan wel een overwegend maatschappelijke behoefte in combinatie met een arbeidsmarktbehoefte, dan wel een overwegend wetenschappelijke behoefte in combinatie met een arbeidsmarktbehoefte.

Volgens criterium b dient het instellingsbestuur aan te tonen dat in de behoefte die bij criterium a is aangetoond niet door het bestaande opleidingsaanbod wordt voorzien.

Advies aan de NVAO over naamkeuze en Croho indeling

In de Toelichting op de Regeling is aangegeven dat de CDHO ook een rol heeft bij de beoordeling van de voorgestelde naam en voertaal van de opleiding en bij de voorgestelde positionering in het Croho.

Wat betreft de opleidingsnaam: de CDHO kijkt of de voorgestelde naam van de opleiding passend is, gelet op de namen van verwante opleidingen. Daarbij is het uitgangspunt dat sterk op elkaar lijkende opleidingen dezelfde naam krijgen, om de transparantie van het opleidingsaanbod voor studiekeizers en werkgevers te borgen. In het Croho kan ook een internationale (Engelse) naam worden geregistreerd. Dit onderdeel van het CDHO advies is niet gericht aan de Minister van OCW, maar aan de NVAO. Het panel van de NVAO toetst of de naamkeuze gerechtvaardigd is gelet op de inhoud van de opleiding en de namen van vergelijkbare opleidingen (artikel 5.7, vierde lid, onderdeel a, van de WHW).

Wat betreft de positie in het Croho: de CDHO kijkt of de voorgestelde indeling in het Croho passend is, gelet op de indeling van verwante opleidingen. Daarbij is het uitgangspunt dat sterk op elkaar lijkende opleidingen in hetzelfde Croho onderdeel worden geregistreerd, om de transparantie van het opleidingsaanbod voor studiekeizers en werkgevers te borgen. Dit onderdeel van het CDHO advies is niet gericht aan de Minister van OCW, maar aan de NVAO. Het panel van de NVAO toetst of de voorgestelde indeling in het Croho aansluit bij de ordening van verwante opleidingen.